

25. Raittiuslautakunta

Raittiuslautakunnan kokoonpano. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan tammikuun 10 p:nä raittiuslautakuntaan v:ksi 1951/52 seuraavat edustajat: tarkastaja U. Merilinnan, valtiotieteen maisteri P. Hanskin, toimitsija A. Kaspion ja maisteri T.G. Aminoff'in sekä eroa pyytäneen rakennusmestari P. Astikaisen tilalle vuodeksi latoja V. Saarisen. Muut jäsenet olivat teologian tohtori R. Holmström, insinööri F. Kreander, hallimestari A. Saarinen ja lehtori H. Vilkema. Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa rouva H. Meltti (Kns 11.1. 71 §).

Lautakunnan virkailijat. Lautakunnan puheenjohtajaksi valittiin (24.1. 23 §) teologian tohtori R. Holmström ja varapuheenjohtajaksi hallimestari A. Saarinen. Sihteerinä toimi lakitieteen lisensiaatti, hallitusneuvos J.H. Konttinen, joka hoiti tehtävää sivutoimenaan. Muita sivutoimisia toimihenkilöitä oli vahtimestari ja siivooja.

Lautakunnalla oli kolme päätoimista virkailijaa, nimittäin neuvoja M.M. Merilinna, joka astui väliaikaisesti toimeensa lokakuun 1 p:nä 1946 ja nimettiin vakinaiseksi tammikuun 29 p:nä 1948, raittiustyön ohjaaja, filosofian maisteri K. Varjo, joka valittiin toimeensa joulukuun 12 p:nä 1949 (§ 245) ja astui virkaansa tammikuun 1 p:nä 1950 sekä toimistoapulainen neiti I. Kalanne, joka valittiin lautakunnan kokouksessa kesäkuun 30 p:nä 1950 (§ 166) ja astui toimeensa elokuun 1 p:nä 1950.

Toimisto. Lautakunnan toimisto sijaitsi edelleen Nuorten talkoiden kannatusyhdistykseltä vuokratussa huoneistossa Kaisaniemenkadun 13:ssa. Toimiston hoitajana oli toimistoapulainen I. Kalanne.

Toimintaohjeet. Lautakunnan toimintaohjeina oli raittiuslautakunnista huhtikuun 15 p:nä 1932 annetun valtakunnallisen asetuksen ja sosiaaliministeriön sen nojalla antamien ohjeiden lisäksi kaupunginvaltuuston syyskuun 15 p:nä 1948 vahvistama johtosääntö.

Kokoukset. Lautakunnan kokoukset pidettiin, mikäli ei jostakin syystä toisin päätetty, joka toinen keskiviikko, kuitenkin niin että kesäkuukausina on kokouksia pidetty vain tarpeen mukaan.

Lautakunta piti vuoden kuluessa 17 (edell. vuonna 20) kokousta, joissa tehtyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 263 (316) eli keskimäärin 15.5 (16) pykälää kussakin kokouksessa. Kokouksissa käsiteltiin, paitsi juoksevia asioita ja kaupunginhallituksen lautakunnalta pyytämiä lausuntoja, niitä ehdotuksia, joita lautakunnalle oli sen järjestämässä neuvottelutilaisuuksissa tehty, samoin kuin myöskin eräitä lautakunnan oma-aloitteisia toimenpiteitä pääkaupunkimme raittiustilanteen parantamiseksi. Lautakunnalle saapui kaikkiaan 348 (356) kirjettä ym. asiakirjaa, jotka esiteltiin lautakunnan kokouksissa sekä asianmukaisen käsittelyn jälkeen viettiin diariioihin ja arkistoituihin. Lähteneiden kirjeiden diariossa oli 4 819 (4 168) kirjettä ja postikirjassa yhtä monta postilähetystä.

Raittiuslautakunnan rahavarojen käyttö ja tilien tarkastus. Kaupunginvaltuusto vahvisti kokouksessaan joulukuun 29 p:nä 1950 (Asia n:o 2) raittiuslautakunnan talousarvion v:ksi 1951 sellaisena kuin sen kaupunginhallitus oli esittänyt.

Raittiuslautakunnalla ei ole itsenäistä tilivirastoa, vaan tapahtuvat sen maksusuoritukset rahatoimiston välityksellä. Lautakunnan tilit tarkasti kaupungin tilintarkastajain III jaosto.

Kaupunginhallituksen yleisjaosto oikeutti kuitenkin lautakunnan tilien hoitajan, toimistoapulainen I. Kalanteen pitämään hallussaan 10 000 mk:n suuruisia käteisassaa lautakunnan tarverahojen tililtä (Khs 31.1. 5179 \$).

Lautakunnan laskujen hyväksyjiksi lautakunta valitsi puheenjohtajansa tohtori Holmströmin ja hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajansa herra Saaronen sekä siltä varalta, että molemmat ovat estyneet, heidän kummankin varamieheksi lautakunnan sihteerin, hallitusneuvos Konttisen (24.1. 25 \$).

Helsingin kaupunki sai v. 1951 väkijoumayhtiön voittovaroja noin 38 milj. markkaa. Näistä kaupunginvaltuusto myönsi raittiustyötä varten, raittiuslautakunnan omat menot mukaan luettuina, 10 790 000 mk, josta määrätä oli kuitenkin erotettu kansakouluissa suoritettavaa Toivonliittotyötä varten 1 000 000 mk. Lautakunnan menot jaoteltiin talousarviossa seuraavasti: a) koukouspalkkioihin ja lautakunnan toimihenkilöiden palkkuihin 1 270 680 mk, b) vuokriin 120 000 mk, c) tarverahoiksi 120 000 mk, d) raittiusvalistustoimintaan 1 460 000 mk, e) neuvonta- ja järjestelytoimintaan 900 000 mk. f) raittiustilanteen tutkimiseen 280 000 mk eli yhteensä 4 150 680 mk. Lautakunnan omat menot olivat 3 690 000 mk. Lisäksi oli kaupunginhallituksen käytettävänä 500 000 mk:n suuruisen määräraha.

Tämän ohella on kaupunginhallitus päätöksellään kesäkuun 7 p:nä, 1550 \$, jakanut suoranaisia raittiusavustuksia 5 600 000 mk yhteensä 51 raittiusjärjestölle tai -yhdistykselle Helsingin kaupungin alueella suoritettavaa raittiusuustyötä varten.

Työsuunnitelma ja neuvottelukokoukset. Lautakunta laati itselleen työsuunnitelman (24.1. 30 \$), jossa olosuhteiden ja tarpeen mukaan lisättiin edellisinä vuosina käytäntöön otettuja työmuotoja.

Lisäksi sellaisia neuvottelukokouksia, joiden ehdotuksia lautakunta pyrki harkiten toteuttamaan, pidettiin seuraavasti: maaliskuun 17 ja 18 p:n välisenä aikana Turussa, Turun kaupungin raittiuslautakunnan toimesta Helsingin, Tampereen, Lahden ja Turun kaupunkien raittiuslautakuntien neuvottelukokous, jossa Helsingin raittiuslautakuntaa edustivat puheenjohtaja Holmström, jäsenet Hanski ja Kaspio sekä virkailijat Varjo ja Merilinna, marraskuun 7 p:nä lautakunnan järjestämänä järjestöjen edustajille neuvottelukokous kaupungintalossa ja marraskuun 12 p:nä samoin lautakunnan toimesta nuorison raittiusyhdistysten neuvottelukokous Balderin juhlasalissa. Sitäpaitsi lautakunta osallistui joko edustajiansa tai toimihenkilöittensä kautta useihin eri raittius- ym. järjestöjen järjestämiin neuvottelukokouksiin.

Järjestely- ja neuvontatyö. Lautakunnan toimiston toimihenkilöt kävivät pääkaupungin eri raittius- ja nuorisjärjestöjen tilaisuuksissa ja kouluissa antamassa ohjeita ja neuvottelemassa näiden toiminnasta. Tällaisia tilaisuuksia oli yhteensä 50. Lisäksi järjestettiin useita kilpailuja seuraavasti: huhtikuun 8 p:nä Balderin juhlasalissa nuorten raittiuspuhekilpailu, jossa oli 8 osanottajaa; juhlakilpailu, johon vuoden kuluessa osallistui 24 eri juhlaa; koululaisten piirustuskilpailu, johon osallistui 256 koululaista; raittiusviikon tietokilpailu, johon osallistui 9 järjestöä.

Lautakunta on päättänyt julkaista järjestöjä varten raittiusaiheisen ohjelmakokoelman, jonka painatus tapahtuu v:n 1952 puolella.

Esitelmätoiminta. Lautakunta harjoitti välitöntä esitelmätoimintaa paitsi pääkaupungin kansa- ja oppikouluissa myöskin ammattikouluissa ja sitä haluvien yhdistysten järjestämässä tilaisuuksissa. Tämän mukaisesti pidettiin viime vuonna eri tilaisuuksia yhteensä 105 (124) esitelmää, puhetta tai keskusteluyksymyksen alustusta. Suurin osa näistä esitelmistä pidettiin lautakunnan toimihenkilöiden toimesta.

Ohjelmatilaisuudet. Lautakunnan toimesta järjestettiin yhteensä 6 ohjelmallista tilaisuutta eri joukko-osastoissa, neljä lääninvankilassa ja yksi Helsingin kaupungin kunnalliskodissa.

Raittiuskilpikirjoitusten ja raittiustutkintojen tukeminen. Lautakunta myönsi palkintoja oppikouluissa toimeenpantujen raittiuskilpikirjoitusten osanottajille, 25 000 mk lautakunta jakoi rahapalkintoja ja kirjapalkintoja 65 000 mk Suomen opiskelevan nuorison raittiusliiton kautta. Lautakunta hankki myös oppikoulujen raittiustutkintoja varten eri kouluihin näiden tilauksesta oppikirjoja 80 000 mk:n arvosta.

Raittiuslehtien jakaminen koululaisille. Lautakunta tilasi kaikille Helsingin kansakoulujen VI ja VIII luokkien oppilaille jonkun nuorten raittiuslehden heidän oman valintansa mukaan. Tämän mukaan tilattiin Eosta, Hembygdens

ia, Koittoa, Kylväjää, Nuorten Päivää, Raitista Kansaa ja Sarastusta yhteensä 1 847 (1 853) vuosikertaa. Suomenkielisten lehtien tilaaminen tapahtui Toivonliittotoimikunnan kautta.

Edelleen tilasi lautakunta Pohjantähteä suomenkielisille ylioppilaskokelaille tai vaihtoehtoisesti keskikoululaisille, yhteensä 1 094 vuosikertaa (750) ja Hemygden'ia ruotsinkielisille ylioppilaskokelaille 180 vuosikertaa (153). Sitäpaitsi jaettiin keväällä helsinkiläisille ylioppilaskokelaille Valkolakki nimistä julkaisua.

Raittis Helsingin lehti ilmestyi kahtena 16 sivuisena suomen- ja ruotsinkielisenä yhteisnumerona, toinen toukokuussa ja toinen syksyllä raittiusviikon aikana. Kummankin numeron painos oli 5 000 kpl. Julkaisu jaettiin ilmaiseksi osaksi kansakoulujen, osaksi raittiusjärjestöjen välityksellä.

Raittiusviikon vietto. Lautakunta luovutti toimihenkilönsä raittiusviikkoa järjestävän toimikunnan käyttöön. Toimikunnan toimesta järjestettiin lokakuun 28 p:nä kauppakorkeakoulun juhlasalissa raittiusviikon avajaisjuhla ja marraskuun 2 p:nä työväentalon juhlasalissa nuorisujuhla sekä ruotsinkielisten raittiusjärjestöjen toimesta marraskuun 3 p:nä ungdomscabare Balderin juhlasalissa.

Lautakunta järjesti NMKY:n juhlasalissa lokakuun 29 p:n ja marraskuun 4 p:n välisenä aikana raittiusviikkonäyttelyyn, jonka järjestämiseen lautakunnan lisäksi osallistui 12 raittiusjärjestöä, 2 piirijärjestöä ja 13 helsinkiläistä paikallisyhdistystä. Näytteillä oli kirjallisuutta, valokuvia, merkkejä, askarelutöitä, seuralahtia, kokoelmia, muistoesineitä ym. Yleisöllä oli vapaa pääsy näyttelyyn. Päivittäin siellä kävi yleisöä noin 400 henkeä, joista suunnilleen 65 % lapsia. Oppi- ja kansakoululuokkia kävi näyttelyssä opettajineen, nuorisokerhoja ohjaajineen. Pääkaupungin lehdet julkaisivat näyttelystä kuvia ja selostuksia.

Lautakunnan keräämien tilastotietojen mukaan pidettiin raittiusviikon aikana Helsingissä yhteensä 23 (75) raittiusilaisuutta, joissa oli yleisöä yhteensä noin 9 400 (20 000) henkilöä. Lisäksi pidettiin useissa kouluissa raittiusjuhlia ja useissa järjestöissä tilaisuuksia, joiden lukumäärästä ei ole tietoa.

Elokuvatoiminta. Työväen raittiuspäivänä järjestettiin kolme elokuvanäyttämistä eri elokuvateattereissa. Omalla elokuvakoneella järjestettiin kouluissa, järjestöissä, joukko-osastoissa ja huoltolaitoksissa yhteensä 89 esitystä. Yhdessä Lahden, Turun ja Tampereen raittiuslautakuntien kanssa julistettiin joulukuun 1 p:nä lyhytelokuvien käsikirjoituskilpailu, joka päättyi tammikuun 31 p:nä 1952. Lautakunnan käyttöön hankittiin seuraavat lyhytelokuvat: 2 kopiota filmistä Oikea tie, toinen ruotsinkielinen Den rätta vägen, 1 kopio seuraavista filmeistä: Tahtoisin olla kuningatar, Herra Prokour joutuu kiusaukseen, Tie voittoon, Voi meitä, pikku Liisa ja Valkonaama.

Julkaisujen levittäminen. Lautakunta levitti vuoden aikana seuraavia julkaisuja: Helsingin raittiusyhdistysten keskus-toimikunnan julkaisemaa Meillä on raittiusjuhla nimistä kirjasta nuoriso-, urheilu- ja raittiusjärjestöille; Kylväjän, Pohjantähden, Raittiin Joulun, Risti ja Raittiuden ja Uuden Liekin joulunumeroita sotilasyksikköihin, vankiloihin, sairaaloihin, työmaaruokaloihin, kirjastojen lukusaleihin, kunnalliskotiin ja Tervalammen työlaitokseen.

Raittiuslaitanteen tutkiminen. Raittiuslautakunnan esityksestä ja nuorisotyölautakunnan yhdyttyä esitykseen Helsingin kaupungin tilastotoimisto suoritti marraskuussa haastattelun, jonka tarkoituksena oli selvittää 15-25 vuotiaan pääkaupunkilaisnuorisoon vapaa-ajan käyttöä, sosiaalisia oloja ja väkijuomien käyttöä. Haastateltavia oli 919.

Raittiusviikon näyttelyä varten toimisto valmisti pääkaupungin väkijuoma- ja raittiusoloja käsitteleviä tilastotaulukoita.

Esitykset. Lautakunta teki kertomusvuonna kaupunginhallitukselle mm. seuraavat esitykset: 50 000 mk:n suuruisen avustuksen myöntämisestä Helsingin Marttayhdistykselle Mitä tarjoan vieraillessi-näyttelyä varten (10.1. 6 §); lautakunnan toimiston oikeudesta pitää hallussaan 10 000 mk:n suuruisia käteiskassaa (24.1. 34 §); 100 000 mk:n suuruisen avustuksen myöntämisestä Raittiin liikenteen rynnäkkötoimikunnalle (21.2. 63 §); ehdotuksen lautakunnan talousarvioksi v:lle 1952 (19.6. 148 §); lautakunnan oikeudesta ylittää eräitä tilejä (5.9. 168 §). Muita esityksiä tehtiin seuraavasti: SVUL:n ja TUL:n Helsingin piireille ja kaupungin urheilulautakunnalle, että nämä ottaisivat järjestämiensä kurssien ohjelmaan vähintään yhden myös väkijuomien käyttöä nimenomaan urheilukasvatuksen kannalta käsittelevän luennon tai alustuksen, jonka aikaansaamiseksi lautakunta oli valmis antamaan sekä taloudellista et-

tä järjestelyapua (10.1. 11 §); työtehtötoimistolle, että tilapäisen raittius-työn ohjaajan virka muutettaisiin vakinaiseksi niin pian kuin suinkin mahdol- lista (24.1. 28 §); Raittiusjärjestöjen yhteistoimikunnalle toimenpiteisiin ryhtymisestä raittiuskasvatusohjelman aikaansaamiseksi Suomen armeijalle (5.9. 169 §); helsinkiläisille raittiusjärjestöille, että näiden varttuneet jäsenet antaisivat apuaan huoltoviranomaisille ryhtymällä vapaaehtoisiksi alkoholistien valvojiksi (13.12. 240 §).

Lausunnot. Lautakunta antoi kaupunginhallitukselle sen pyytämät lausunnot mm. seuraavista asioista: Juutalainen kaappiaskerho - Judiska handelsförenin- gen yhdistyksen anomuksesta, että sen omistamaan kerhohuoneistoon myönnetyt B2-anniskeluoikeudet korotettaisiin A-oikeuksiksi (24.1. 29 §); Luodon ravin- tola oy:n anomuksesta saada A-kaavakkeen mukaiset anniskeluoikeudet ravinto- la Klippan'in kaupungilta vuokraamaan huoneistoon Luodon saarella (4.4. 92 §); tilastotoimiston kirjelmästä nuorisotutkimuksen toimittamista koskevassa asiassa (4.4. 93 §); raittiusjärjestöjen avustamiseen tarkoitettua määrärahan jakamisesta (18.4. 110 §); Suomalaisen teknikkojen seuran anomuksesta klubi- anniskeluoikeuksien muuttamisesta A-kaavakkeen mukaisiksi anniskeluoikeuksik- si (29.5. 135 §); Oy Alkoholiliike ab:n anomuksesta kahden uuden väkijuoma- myymälän perustamisesta (19.6. 149 §); Suomen sosialidemokraattisen raittius- liiton Tervalammin liittokodin v:n 1952 määrärahaa koskevasta anomuksesta (5.9. 164 §); Naisten raittiuskeskuksen 100 000 mk:n, Koiton Sekakuoron 130 000 mk:n ja Suomen akateemisen raittiusliiton 100 000 mk:n suuruisista avustusanomuksista (5.9. 165 §, 11.10. 191 § ja 31.10. 207 §); Työmaahuolto oy:n anomuksesta saada täydet anniskeluoikeudet Paprika nimiselle ravintolal- leen (15.11. 225 §); sekä A.A.-Kotikerhon anomuksesta saada 198 000 mk:n suu- ruinen avustus (13.12. 247 §).

Edustuksia. Edellä mainittujen tilaisuuksien lisäksi oli lautakunta edus- tettu useissa toimikunnissa ja tilaisuuksissa: Helsingin Marttayhdistyksen Mitä tarjoan vieraileni näyttelyssä; Raittiin liikenteen rynnäkkötoimikun- nassa (7.2. 43 §); Naisten raittiuskeskuksen vuosikokouksessa; Riennon neu- vottelukokouksessa huhtikuun 24 p:nä (24.4. 96 §); Kansan raittiusavun neu- vottelukokouksessa kesäkuun 1 p:nä (29.5. 136 §); Raittiuden ystävien nuori- sojohtajiston kokouksessa marraskuun 17 ja 18 p:n välisenä aikana (15.11. 223 §); nuorisoviikon järjestelytoimikunnassa (13.12. 236 §) ja Naisten ylei- sessä raittiuskokouksessa marraskuun 17 ja 18 p:n välisenä aikana sekä Suo- men opettajain raittiusliiton kurseilla joulukuun 30 p:nä.

Raittiusavustusten käytön valvonta. Kaupunginhallituksen määräyksen (Khs 15.12.1949, 3109 §) mukaisesti vaati lautakunta raittiusmäärärahoista avustus- ta saaneilta järjestöiltä kirjallisen selostuksen saamiensa avustusten käy- töstä ja antoi kaupunginhallitukselle kertomuksen valvontatyöstään sekä lä- hetti kertyneet asiakirjat kaupunginhallitukselle (14.3. 78 §). Lisäksi lau- takunta tarkasti toimistonsa kautta kaikkien avustusta saaneiden järjestöjen v:n 1950 tilit (7.2. 53 §).

Työmaajuopottelun torjunta. Työmaajuopottelun torjuntatyö keskittyi kol- meen suurempaan toimenpiteeseen. Ensinnä oli Työväen raittiuspäivän järjeste- ly huhtikuun ensimmäisenä sunnuntaina. Tällöin lautakunnan toimiston puoles- ta järjestettiin elokuvaesitys teatteri Rex'iin, jossa esitettiin Virran vie- mä niminen elokuva. Tilaisuuteen kutsuttiin kaupungin laitosten toimihenkilöitä, parin työmaan työntekijät sekä pieni määrä lippuja jaettiin järjes- töille. Yleisö oli täysilukuinen. Samaa päivää varten valmistettua mainosju- listetta toimisto lunasti 1 000 kpl.

Raittiusviikon aikana levitettiin aikaisemmin valmistettuja alkoholin tor- junta-aiheisia valomainoksia yhteensä 17 elokuvateatteriin (13 suomen- ja 4 ruotsinkielistä). Näitä esitettiin 2 viikon ajan.

Marraskuussa antoi toimisto ylioppilas A. Saarikolle tehtäväksi toimittaa tutkimuksia työmaajuopottelun levinneisyydestä tällä hetkellä. Tutkimus suori- tettiin paitsi eräillä työpaikoilla, Teollisuuden työnjohto-opistossa ja Kiljavan ammattiyhdistysopistossa opiskelevien työnjohtajien, luottamusmies- ten ja työntekijöiden keskuudessa. Tutkimuksen tulokset oli tarkoitus jul- kaista v:n 1952 alussa painatettavassa, työpaikoille jaettavaa kirjassessa.

Toimiston muu työ. Vuoden aikana pidettiin yhteyttä pääkaupungin päiväleh- tiin lähettämällä pääkirjoitusainehistoa, artikkeleita, haastatteluja ja uut- isia lautakunnan työsaralta ja pääkaupungin raittiusoloista. Järjestöille lähetettiin raittiusaiheista monistettua ohjelma-ainehistoa. Yhteistyö rait- tius- ja nuorisotyölautakuntien kesken on tehostunut mm. yhteisen nuorisotut-

kimuksen (18), nuorisoviikkotoimikunnan (21) ja eräiden yhteisten tilaisuuksien muodossa. Molemmat lautakunnat ovat myös käyttäneet toistensa työntekijöitä esitelmöitsijöinä.

Sen virallisen yhteyden lisäksi, jota oli otettu Lahden, Tampereen ja Turun raittiuslautakuntiin (8,16), pidettiin toimistosta yhteyttä muihinkin raittiuslautakuntiin ja vaihdettiin kirjallista toiminta-aineistoa.

Loppusanat. Lautakunnan työ vakinaistui kertomusvuoden aikana, toisaalta se monipuolistui ja laajentui. Elokuvakone ja filmit saavuttivat suuren suosion ja eräät lautakunnan toimintamuodot, kuten esim. juhla- ja piirustuskilpailu sekä raittiuskilpikirjoitusten ja -tutkintojen tukeminen edistivät huomattavasti raittiustyötä kaupungissamme. Vuoden lopulla suoritettu nuorisotutkimus, julistettu elokuvakäsikirjoituskilpailu ja alkuunpantu julkaisutoiminta rikastuttanevat kukin omalla tavallaan v:n 1952 toimintaa.
